

Z
S

NÍ
CH

**MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ
ODBOR KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA
PRAHA 2005**

ISAP ISAP

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE	3
ZASTUPOVÁNÍ ČR PŘED ESD	4
STATISTICKÝ PŘEHLED	7
CELKOVÝ PŘEHLED VYJÁDŘENÍ ČR V ROCE 2004	8
SHRnutí VYJÁDŘENÍ ČR	9
PÍSEMná VYJÁDŘENÍ	9
ÚSTNÍ VYJÁDŘENÍ	15

ÚVODNÍ SLOVO VLÁDNÍHO ZMOCNĚNCE

ČR na sebe vstupem do Evropské unie převzala povinnost dodržovat platná pravidla tohoto jedinečného sdružení evropských států, včetně povinnosti dodržovat závazky právní. Názory na interpretaci právních pravidel vymezujících akci Evropské unie i jejích členských států se vzhledem k počtu „hráčů“ na unijním poli mohou často do značné míry lišit, a i ČR se tak může dostat do sporu s jiným státem či orgánem Společenství. Proto stejně jako bylo v řadě oblastí nezbytné v souvislosti se vstupem do Evropské unie přizpůsobit institucionální struktury nově vzniklé situaci, vyvstala potřeba vytvoření nového institutu pro specifickou oblast zastávání názorů a hájení zájmů ČR ve zmíněných interpretačních sporech, a to jak v řízeních před soudními orgány ES, tak před Evropskou komisí. Tak lze ve zjednodušené formě popsat důvody vzniku institutu vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Soudním dvorem Evropských společenství a Soudem prvního stupně. Po vládním zmocněnci pro Evropský soud pro lidská práva se jedná o druhého zmocněnce obdobného typu, který v ČR působí, a kterým jsem měl tu čest být dne 5. května 2004 jmenován.

Za prvních osm měsíců členství ČR v Evropské unii jsem se jako vládní zmocněnec zúčastnil již několika různých typů řízení v písemné i ústní podobě před Soudním dvorem Evropských společenství, zahrnujících řízení o předběžné otázce, řízení o výkonu rozhodnutí a řízení o posudku Soudního dvora Evropských společenství. Byl jsem z pozice vládního zmocněnce přítomen kauzám řešeným v plénu, ve velkém senátu i prostém senátu pěti soudců. Ačkoli ČR nebyla v žádném z uvedených řízení hlavním účastníkem, ve všech případech se jednalo o řízení, jejichž výsledek by mohl mít na české prostředí značný dopad, a proto se jevílo potřebným prezentovat pozice ČR. Počtem intervencí v uplynulém roce se ČR stala jedním z neaktivnějších z nově přistoupičských států.

Realizace úkolů svěřených vládnímu zmocněnci by nebyla možná bez úzké spolupráce s jednotlivými resorty a ostatními ústředními orgány státní správy. Jsem proto velmi rád, že po více než půlročním fungování Výboru vládního zmocněnce mohu konstatovat, že se tento Výbor stal velmi živou a aktivní platformou, jejímž prostřednictvím dochází k výměně názorů, jak v rámci jednotlivých kauz řešených před Soudním dvorem Evropských společenství, tak v rámci problémů vyplývajících z vnitrostátní implementace komunitárních předpisů. Právě první desítky řízení, zahájené z důvodu neúplné implementace komunitárních předpisů v ČR Evropskou komisí na konci minulého roku, naznačují, že před námi stojí úkol, který bude možné splnit pouze efektivní spoluprací všech dotčených institucí a subjektů.

V Praze dne 11. ledna 2005

Mgr. Tomáš Boček

ZASTUPOVÁNÍ ČR PŘED ESD

Zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropských společenství a Soudem prvního stupně (dále jen „ESD“) je zajišťováno vládním zmocněncem na základě usnesení vlády ze dne 4. února 2004 č. 113 o Statutu vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Soudním dvorem Evropských společenství a Soudem prvního stupně. Dne 5. května 2004 byl do této funkce jmenován usnesením vlády č. 422 Mgr. Tomáš Boček, ředitel Odboru komunitárního práva Ministerstva zahraničních věcí ČR.

Přípravné práce zastupování ovšem probíhaly již v roce 2003. Dne 8. října 2003 bylo přijato usnesení vlády č. 994, na jehož základě byla tato úloha svěřena právě Ministerstvu zahraničních věcí.

Jedná se o zcela novou funkci, která se postupně utváří v nových členských státech. Tým vládního zmocněnce je svojí velikostí (5 pracovníků - právníků) srovnatelný s obdobným útvarem v Maďarsku, největší úřad tohoto typu má z nových členských zemí Polsko (cca 25 pracovníků). Česká republika se v tomto ohledu řadí spolu s Polskem a Maďarskem k neaktivnějším z nových členských států.

Jak bylo již uvedeno, řídí se činnost vládního zmocněnce Statutem, který byl přijat ve formě vládního usnesení. Kompetence vládního zmocněnce nejsou omezeny pouze zastupováním České republiky před soudními orgány Společenství, ale zahrnují rovněž úlohu hájení zájmů České republiky v řízeních s Evropskou komisí, týkajících se možných porušení závazků vyplývajících ze členství v Evropské unii. Vládnímu zmocněnci je nápomocen Výbor vládního zmocněnce, složený ze zástupců jednotlivých rezortů.

Agenda vládního zmocněnce tedy zahrnuje následující aktivity:

▫ Řízení o předběžné otázce

Jedná se o případy, kdy se některý národní soud členského státu obrátí v rámci vnitrostátního soudního řízení na ESD se žádostí o výklad určitého ustanovení komunitárního práva. Na základě Jednacího řádu a Statutu Soudního dvora jsou jednotlivým členským státům zasílány tyto otázky a členské státy mají oprávnění se k nim vyjadřovat. Činí tak zejména v případech, kdy by podle jejich názoru mohlo zodpovězení otázky ovlivnit aplikaci dotčené komunitární normy, resp. vnitrostátního transpozičního předpisu, rovněž na jejich území.

Vládní zmocněnec je orgánem příslušným přijímat za Českou republiku dokumentaci zasílanou ESD k předběžným otázkám. Každá z předběžných otázek, která je vládnímu zmocněnci doručena, je po zpracování krátké analýzy zaslána příslušným resortům, do jejichž gesce spadá problematika řešená v rámci jednotlivých předběžných otázek, aby tyto mohly kvalifikovaně zvážit, zda by bylo

v daném případě účelné, aby se Česká republika vyjádřila¹. V případech, kde příslušný rezort vyhodnotí určitou předběžnou otázku jako stěžejní s ohledem na možné budoucí dopady na aplikaci komunitárního práva v České republice, je ve spolupráci s vládním zmocněncem zpracováno podle fáze řízení písemné či ústní vyjádření, které je následně předloženo ESD.

▫ **Řízení o porušení Smlouvy**

Řízení o porušení Smlouvy je mechanismem, jehož prostřednictvím vykonává Evropská komise svoji povinnost dbát nad dodržováním komunitárního práva. Dojde-li podle názoru Evropské komise k porušení komunitárního práva ze strany členského státu, má dle čl. 226 Smlouvy o založení Evropského společenství možnost zahájit několikafázové řízení, které může vyústit až v předložení žaloby k ESD. Právní kroky, které předchází podání žaloby proti členskému státu, zahrnují tzv. „formální upozornění“ a „odůvodněné stanovisko“, jejichž prostřednictvím dává Evropské komise členskému státu, aby se k tvrzenému porušení komunitárního práva z jeho strany vyjádřil.

Vládní zmocněnec přijímá v souvislosti s řízením o porušení Smlouvy sdělení Evropské komise o skutečnosti, že takové řízení bylo zahájeno, a spolupracuje s jednotlivými resorty, do jejichž gesce spadají dotčené normy, za účelem získání informací o vývoji v transpozici, resp. praktické aplikaci těchto norem. Na základě podkladů, poskytnutých oslovenými resorty, vypracovává vládní zmocněnec odpověď Evropské komisi.

Do budoucna je samozřejmě nutné počítat s tím, že se tato úloha vládního zmocněnce rozšíří o samotné zastupování České republiky před ESD, pokud se nepodaří porušení komunitárního práva včas a dostatečným způsobem odstranit nebo když ČR bude mít na porušení komunitárního práva tvrzené Evropskou komisí jiný názor a k ESD bude podána Evropskou komisí žaloba. Žádné z dosavadních řízení o porušení Smlouvy nicméně do této fáze ještě nedospělo.

▫ **Ostatní typy řízení**

Vládní zmocněnec je kompetentní vyjadřovat se rovněž k otázkám v jiných typech řízení, než je řízení o předběžné otázce a řízení o porušení Smlouvy. Jedná se např. o řízení podle čl. 228 Smlouvy o založení ES (řízení zahajované v případě, že členský stát nesplnil povinnosti, vyplývající z předchozího rozsudky ESD) či řízení, ve kterém ESD vydává k určité důležité otázce výkladu komunitárního práva svůj posudek. Ač nejsou tyto ostatní typy řízení v poměru s řízením o porušení Smlouvy a řízením o předběžné otázce příliš časté, jedná se

¹ S ohledem na časovou i finanční náročnost manipulace se spisy v kauzách o předběžných otázkách v písemné podobě se podařilo v průběhu roku 2004 přejít na elektronické zpracování zasílaných dokumentů, které jsou v současné době distribuovány resortům prostřednictvím databáze ISAP.

ve velké většině o otázky zásadního významu, ke kterým se členské státy vyjadřují.

Rovněž v rámci výše uvedených ostatních typů řízení zpracovává vládní zmocněnec, ve spolupráci s dotčenými rezorty, vyjádření České republiky.

▫ **Výbor vládního zmocněnce**

Výbor vládního zmocněnce, zřízený Statutem vládního zmocněnce, je meziresortním poradním a konzultačním orgánem, jehož úkolem je napomáhat vládnímu zmocněnci při plnění jeho úkolů. Je složen ze zástupců jednotlivých ústředních orgánů státní správy, v jejichž čele je člen vlády, a rovněž ze zástupce Úřadu vlády.

Podle dosavadní praxe se Výbor schází na pravidelných zasedáních cca jednou do měsíce. Je platformou, jejímž prostřednictvím informuje vládní zmocněnec jednotlivé rezorty o vývoji případů před ESD a o vyjádřeních České republiky a kde dochází k rychlé a efektivní výměně názorů mezi dotčenými rezorty na tyto kauzy. Vedle toho jsou na zasedáních Výboru diskutovány otázky týkající se problematické transpozice komunitárních předpisů a možnosti nápravy, aby tak bylo možno v co nejširší míře omezit řízení o porušení Smlouvy, zahajovaná Evropskou komisí.

▫ **Další aktivity**

Mezi dalšími aktivitami vládního zmocněnce je nezbytné zmínit především podílení se na činnosti pracovní skupiny „Soudní dvůr“, která se schází v pravidelných intervalech v Bruselu. Tato pracovní skupina je zčásti též konzultačním místem vládních zmocněnců většiny členských států a zástupců ESD, v jehož rámci jsou konzultovány praktické otázky dalšího směřování rozhodovací činnosti soudních orgánů EU. V roce 2004 byly v rámci této skupiny diskutovány otázky změn Jednacího řádu Soudního dvora, zejména možnost zpracování shrnujícího resumé a jazykový režim v rámci řízení o předběžné otázce.

STATISTICKÝ PŘEHLED

V následujících přehledech jsou uvedeny statistické údaje podle jednotlivých druhů řízení.

Řízení o předběžné otázce (čl. 234 SES)

V roce 2004 (v období 1. květen – 31. prosinec 2004) obdržel vládní zmocněnec celkem 425 podání ve 399 řízeních o předběžné otázce.

Celkově se Česká republika vyjádřila v 5 předběžných otázkách, z toho ve 4 případech v písemné podobě a v 1 případě formou ústního vyjádření při jednání před ESD v Lucemburku.

Řízení o porušení Smlouvy (čl. 228 SES)

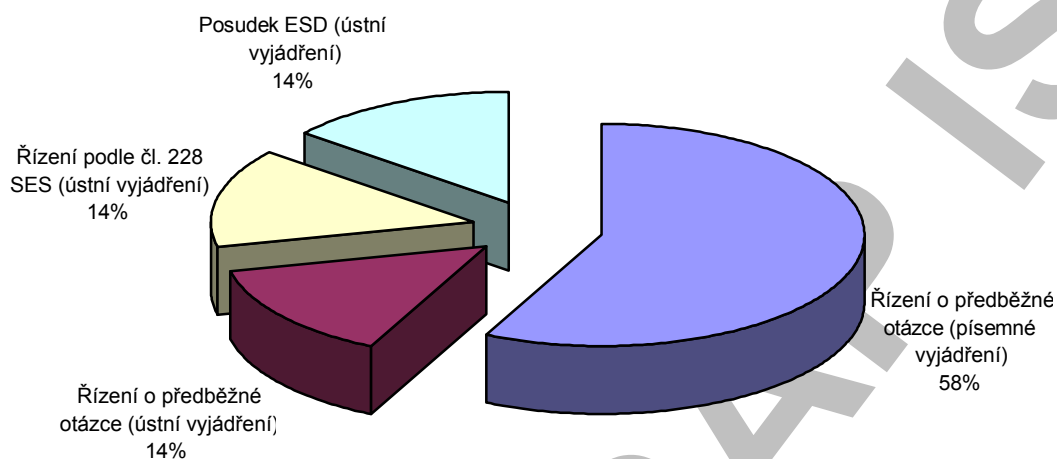
V roce 2004 obdržela Česká republika tzv. formální upozornění („*letter of formal notice*“), které je prvním formálním krokem v řízeních podle čl. 226 Smlouvy o založení ES, celkem ve 145 případech. Všechny uvedené případy mířily na první ze třech typů porušení komunitárního práva členským státem, a sice na tzv. neoznámení přijatých transpozičních předpisů („*non-communication*“).

V roce 2004 nebyla ESD předložena žádná žaloba proti České republice v rámci řízení podle čl. 226 SES.

Ostatní druhy řízení

V rámci kategorie ostatních druhů řízení se Česká republika vyjádřila v roce 2004 celkem ve dvou případech. První z těchto případů se týkal řízení podle čl. 228 Smlouvy o založení ES (výkon rozhodnutí) ve věci Komise v. Francie, ve druhém se jednalo o posudek ESD, týkající se rozsahu pravomocí Evropských společenství k uzavření revidované Luganské úmluvy o pravomoci a výkonu rozsudků v občanských a obchodních věcech.

CELKOVÝ PŘEHLED VYJÁDŘENÍ ČR V ROCE 2004

Druh řízení	Forma vyjádření	Počet	Název případu
Řízení o předběžné otázce	Písemná	4	C-158/04 a C-159/04 Trofo Super-Markets A.E. C-234/04 Rosmarie Kapferer C-302/04 Ynos Kft. C-341/04 Bondi
	Ústní	1	C-484/03 Bond House, C-354/03 Optigen a C-355/03 Fulcrum Electronics
Řízení podle čl. 228 SES	Ústní	1	C-304/02 Komise v. Francie
Posudek ESD	Ústní	1	Posudek 1/03 Lugano

SHRnutí VYJÁDŘENÍ ČR

PÍSEMná VYJÁDŘENÍ

C-158/04 a C-159/04 Trofo Super-Markets A.E.

Fakta případu

Předložený případ se týká právního posouzení postupu „bake-off“ (tepelná úprava zmrazeného pečiva), pro který je v Řecku vyžadováno (na rozdíl např. od Belgie) stejné povolení jako na „základní“ výrobu pečiva. Navrhovatelé, kterými jsou provozovatelé supermarketů s prodejem pečiva zpracovaného postupem „bake-off“, namítají, že postup „bake-off“ není výrobou pečiva, a proto by se na něj neměly vztahovat právní předpisy, které tuto výrobu upravují. Aplikací právních předpisů týkajících se výroby pečiva na postup „bake-off“, včetně požadavku předchozího povolení k provozování této činnosti, dochází podle navrhovatelů k porušení čl. 28 Smlouvy o založení Evropského společenství v tom smyslu, že se jedná o opatření rovnocenné kvantitativním omezením.

Ve spojených věcech C-158/04 a C-159/04 se prvoinstanční řecký soud obrátil na Soudní dvůr Evropských společenství se žádostí o zodpovězení předběžné otázky, zda požadavek předchozího povolení vyžadovaný na postup „bake-off“ je opatřením s účinkem rovnocenným kvantitativním omezením ve smyslu čl. 28 Smlouvy o založení Evropského společenství, resp. je-li takové opatření obhajitelné s ohledem na ochranu spotřebitele a ochranu veřejného zdraví.

Shrnutí vyjádření

(1) Povolení k provozu zařízení na zpracování pečiva postupem „bake-off“ nelze považovat za opatření rovnocenné svým účinkem kvantitativnímu omezení ve smyslu čl. 28 SES z toho důvodu, že není schopno omezit obchod mezi členskými státy.

(2) Hranice opatření s účinkem rovnocenným kvantitativním omezením vymezil ve své judikatuře Soudní dvůr ES (viz zejména rozsudek ve spojených věcech C-267/91 a 268/91 Keck a Mithouard [1993] E.C.R. I-6097) tak, že národní předpisy, které omezují nebo zakazují některé druhy prodeje, za předpokladu, že se tyto aplikují na všechny obchodníky vykonávající své aktivity na národním území a že jsou tyto předpisy uplatňovány stejným způsobem, ať *de iure* nebo *de facto*, na obchodování domácími výrobky i výrobky pocházejícími z jiných členských států, nepodléhají článku 28 SES. Pozdější judikatura Soudního dvora ES pak stanovila, že se výše uvedené nevztahuje pouze na pravidla prodeje, ale i výroby, tzn. je možné použít tuto argumentaci v předloženém případě.

(3) V případě, že by Soudní dvůr ES považoval na rozdíl od závěrů výše uvedených povolení na proces „bake-off“ za opatření rovnocenné kvantitativnímu omezení ve smyslu čl. 28 SES, lze požadavek předchozího povolení obhájit s ohledem na veřejný zájem, kterým je v předmětném případě ochrana spotřebitele a ochrana zdraví. Vysoká úroveň ochrany spotřebitele a veřejného zdraví patří k základním cílům Společenství, obsaženým v primárním právu (čl. 152 a 153 SES).

(4) Potravinové právo Společenství je založeno na zajištění bezpečnosti potravin v průběhu celého výrobního řetězce, tj. od prvovýroby až po dodání konečnému spotřebiteli (viz zejména nařízení (ES) č. 178/2002). Z tohoto důvodu je v souladu s komunitárním právem, je-li povolení vyžadováno nejen na výrobu pečiva jako takovou, ale i na proces „bake-off“.

(5) Přestože v ČR není na zpracování pečiva postupem „bake-off“ vyžadováno zvláštní povolení, musí jeho zpracovatel splňovat odpovídající hygienické požadavky, které se vztahují na „základní“ výrobu pečiva (viz zákon 110/1997 Sb. o potravinách a tabákových výrobcích).

C-234/04 Kapferer

Fakta případu

V případě *Kapferer* se jednalo o písemné vyjádření ČR v řízení o předběžné otázce v souladu s čl. 23 Statutu Soudního dvora. Případ je důležitý zejména z hlediska ochrany stability právních vztahů a principu právní jistoty. První okruh otázek, jež rakouský soud předložil, se totiž týká podmínek přezkoumání pravomocných soudních rozhodnutí, pokud jsou v rozporu s komunitárním právem. Případ navazuje na obdobnou věc *Kühne & Heitz*,² ve které Soudní dvůr rozhodl v lednu roku 2004 a kde za určitých (byť velmi striktně vymezených) podmínek umožnil přezkum pravomocných rozhodnutí správních, pokud porušují komunitární právo.³

Rakouský soud se v první ze svých otázek táže, zda se má princip spolupráce zakotvený v čl. 10 ES vykládat v tom smyslu, že, za okolností stanovených ve výše uvedené věci *Kühne&Heitz*, je také vnitrostátní soud povinen přezkoumat a znovuotevřít konečné rozhodnutí, jestliže porušuje komunitární právo. Dále se rakouský soud ptá, zda jsou zde oproti správním rozhodnutím nějaké jiné podmínky aplikovatelné na přezkum a znovuotevření soudních rozhodnutí. Další otázky mohou být podle návrhu rakouského soudu zodpovězeny pouze v případě, že odpověď na první otázku bude kladná.

² Věc C-453/00, *Kühne & Heitz*, 13.1. 2004, dosud nepublikováno.

³ K tomu srov. *Bobek, M., Komárek, J., Passer, J.* Vyhnání z rájské zahrady neodpovědnosti aneb národní soudy a porušení komunitárního práva. Soudce 9/2004.

Shrnutí vyjádření

(1) Česká republika se vyjádřila zásadně proti tomu, aby se tento princip vztáhl i na pravomocná rozhodnutí soudní, neboť zde je zájem na jejich stabilitě nepoměrně větší než absolutní ochrana komunitárního práva v každém jednotlivém případě. Navíc lze ochranu komunitárního práva zajistit i jinými právními prostředky, např. prostřednictvím principu odpovědnosti členského státu za porušení komunitárního práva.⁴

(2) Druhý okruh otázek rakouského soudu se týká ochrany spotřebitele, resp. příslušnosti soudů ve věcech spotřebitelských smluv podle Nařízení Brusel I⁵. Zde ČR navrhuje rozšířit okruh zvýšené ochrany i na případy dosud neuzavřených smluv, v zájmu jednoty aplikace citovaného nařízení a rovněž v zájmu ochrany spotřebitele.

C-302/04 Ynos Kft.

Fakta případu

Navrhovatel je společností s předmětem podnikání v oblasti zprostředkování prodeje nemovitostí. Odpůrce s touto společností uzavřel smlouvu na prodej domu, která obsahovala následující ustanovení: „[Druhá smluvní strana] si je vědoma, že zprostředkovatel má nárok na provizi rovněž tehdy, pokud některý z jeho zákazníků písemně nabídne při splnění všech potřebných náležitostí kupní cenu, která je rovna či převyšuje částku uvedenou ve smlouvě o zprostředkování, avšak druhá smluvní strana nabídku odmítne“.

Poté, co jeden ze zákazníků zprostředkovatele projevil o předmětnou nemovitost zájem a nabídl jako kupní cenu odpovídající částku, se kterou prodávající nejprve projevil písemný souhlas, prodávající od smlouvy odstoupil (o důvodech odstoupení se strany přou). S odkazem na nepřiměřené podmínky, které jsou podle jeho názoru obsahem výše uvedeného ustanovení, odmítl zaplatit zprostředkovateli provizi. Zprostředkovatel se žalobou domáhá u národního soudu zaplacení provize.

Maďarský soud se na ESD obrátil s následujícími otázkami:

1. Je třeba vykládat čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13/EHS, podle kterého členské státy stanoví, že nepřiměřené podmínky použité ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazné, takovým způsobem, že toto ustanovení může být základem pro ustanovení vnitrostátního předpisu, jako je tomu v případě ustanovení čl. 209 maďarského občanského zákoníku, které je použitelné v případě, kdy je zjištěno, že smlouva obsahuje ustanovení obsahující

⁴ Tamtéž. Naposledy právě ve vztahu k porušení soudy rozsudek Soudního dvora ve věci C-224/01 *Köbler*, 30.9. 2003, dosud nepublikováno.

⁵ Viz pozn. č. 3 výše.

nepřiměřené podmínky, a podle kterého neztrácí taková ustanovení obsahující nepřiměřené podmínky závaznost ze zákona, ale pouze tehdy, pokud jsou napadena spotřebitelem?

2. Lze dovodit z uvedeného ustanovení směrnice 93/13/EHS, podle kterého smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotyčných nepřiměřených podmínek, že platnost smlouvy jako celku zůstane nedotčena, pokud může existovat bez předmětných ustanovení obsahující nepřiměřené podmínky, pokud spotřebitel není vázán s ohledem na vnitrostátní právo těmito ustanoveními, pokud by ovšem prodávající nebo poskytovatel smlouvu bez uvedených ustanovení se spotřebitelem neuzavřel?

3. Je z pohledu použitelnosti komunitárního práva rozhodující skutečnost, že řízení před národním soudem bylo zahájeno před vstupem Maďarska do EU, ovšem po transpozici směrnice 93/13/EHS do maďarského právního řádu?

Shrnutí vyjádření

(1) Z pohledu ČR se jako zásadní jeví posouzení třetí z otázek položených maďarským soudem, a sice, zda je pro použitelnost komunitárního práva v předmětném případě rozhodující, že řízení před národním soudem bylo zahájeno před vstupem Maďarska do EU, ovšem až poté, co byla směrnice 93/13/EHS transponována do maďarského právního.

(2) Ač z pohledu použitelnosti komunitárního práva není skutečnost, že řízení před maďarským soudem bylo zahájeno v době před přistoupením Maďarska k EU, pro daný případ sama o sobě rozhodující, lze z ní dovodit, že předmětný právní vztah, o němž je řízení před národním soudem vedeno, existoval v době před přistoupením Maďarska k EU. Existence tohoto právního vztahu, resp. jeho ukončení v době před přistoupením Maďarska k EU, je v daném případě rozhodující pro použití komunitárního práva. Skutečnost, že právní vztah byl ukončen v době před přistoupením Maďarska k EU, znamená, že na předmětný případ nelze komunitární právo aplikovat, protože v opačném případě by se jednalo o tzv. pravou retroaktivitu, která je dle ustálené judikatury Soudního dvora v zásadě nepřípustná.

(3) Z výše uvedeného vyplývá, že Soudní dvůr by se neměl vyjadřovat k otázkám č. 1 a 2. V případě, že by Soudní dvůr nesouhlasil s tímto názorem, je podle názoru ČR potřeba odpovědět na otázku č. 1 tak, že spotřebitelská smlouva obsahující nepřiměřené podmínky neztrácí svoji platnost již z důvodu samotné skutečnosti, že takové podmínky obsahuje, ale až poté, co jsou tyto podmínky úspěšně napadeny spotřebitelem v řízení před soudem. Tím není vyloučeno, aby soud zkoumal nepřiměřené podmínky z vlastního podnětu. Konečně podle názoru ČR spotřebitelská smlouva zůstává pro strany platnou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez předmětných ustanovení obsahujících nepřiměřené

podmínky, aniž by bylo nutno zkoumat, zda by jí druhá strana uzavřela bez těchto nepřiměřených podmínek.

C-341/04 Bondi

Fakta případu

Jedná se o spor o příslušnost soudů v úpadkovém řízení, konkrétně o odmítnutí uznání rozhodnutí italského soudu o jmenování likvidátora společnosti Parmalat SpA soudem v Irsku, kde bylo zahájeno řízení o úpadku její dceřinné společnosti Eurofoods a jmenován likvidátor této společnosti. V Irsku byl totiž likvidátor jmenován nejdříve prozatímně a v mezidobí před vydáním konečného rozhodnutí bylo zahájeno řízení o úpadku i v Itálii proti mateřské společnosti Parmalat SpA. (Prozatímní) správce jmenovaný v Irsku neměl možnost se řízení v Itálii účastnit, i z tohoto důvodu se irský soud zdráhá uznat rozhodnutí italského soudu.

Na danou problematiku je aplikovatelné nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení.⁶ Otázky irského soudu, kde správce ustavený italským soudem (pan Bondi) žaluje na neplatnost jmenování irského správce, mají zásadním způsobem vyjasnit několik problémů, které při aplikaci nařízení vyvstávají. Je to vůbec poprvé, kdy má Soudní dvůr příležitost se k tomuto nařízení vyjádřit. Jádrem otázek je za prvé problematika určení okamžiku, kdy je řízení o úpadku zahájeno, dále určení „místa hlavních zájmů úpadce“, které je rozhodné pro určení příslušnosti soudu pro hlavní úpadkové řízení a konečně interpretace „veřejného zájmu“, kvůli kterému soud jednoho členského státu neuzná rozhodnutí o určení likvidátora vydaného soudem jiného členského státu. Interpretace podaná Soudním dvorem může mít důsledky i pro aplikaci zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, i z tohoto důvodu Ministerstvo spravedlnosti navrhlo účast v řízení.

Shrnutí vyjádření

(1) Na první otázku irského soudu ohledně toho, zda i jmenování prozatímního likvidátora představuje zahájení úpadkového řízení, ČR navrhla odpovědět kladně, stejně tak jako na otázku, zda je řízení zahájeno i podáním návrhu.

Otázku, zda italský soud mohl zahájit své úpadkové řízení jako hlavní, aniž má v Itálii dlužník zapsané sídlo a aniž tam provádí vlastní správu zjistitelnou třetími stranami a jako jediný určující faktor pak má být skutečnost, že zahájil řízení (jakékoliv) jako první, navrhuje ČR odpovědět také kladně.

(2) Pro určení místa „soustředění hlavních zájmů“ je podle ČR rozhodující skutečnost, kde dceřinná společnost spravuje pravidelně své záležitosti způsobem

⁶ OJ 2000 L 160/1.

zjistitelným třetími stranami s úplným a obvyklým ohledem na svou statutární identitu v členském státě, kde má zapsáno sídlo.

(3) Konečně ohledně důvodů veřejného zájmu, kvůli kterým soud členského státu nemusí uznat rozhodnutí o jmenování likvidátora soudu jiného členského státu, ČR odkazuje na článek 26 nařízení 1346/2000, jenž stanoví, že: „pokud by byly účinky tohoto uznání nebo výkonu zcela zjevně v rozporu s veřejným pořádkem tohoto státu, zejména proti jeho základním zásadám nebo ústavním právům a svobodám jednotlivce“. Podle ČR k takovému narušení v řízení před italským soudem došlo.

ÚSTNÍ VYJÁDŘENÍ

C-304/02 Komise v. Francie

Fakta případu

V případě C-304/02 *Komise v. Francie* vládní zmocněnec poprvé předkládal Soudnímu dvoru ústní vyjádření České republiky. Jednalo se o řízení podle článku 228 SES. Toto ustanovení umožňuje Komisi žalovat členský stát, pokud členský stát nepřijme všechna potřebná opatření ke splnění rozsudku, kterým Soudní dvůr konstatoval porušení povinnosti v předchozím řízení.⁷ Citované ustanovení SES doslova zní: „*Nepřijme-li dotyčný členský stát opatření, která vyplývají z rozsudku, ve lhůtě stanovené Komisí, může Komise věc předložit Soudnímu dvoru. V takovém případě navrhne paušální částku **nebo** penále, již je členský stát povinen zaplatit, ve výši, kterou považuje za přiměřenou okolnostem*“. Jelikož Francie podle názoru Komise nesplnila povinnost, která jí vyplývala z předchozího rozsudku,⁸ podala Komise žalobu podle článku 228 SES. Dlužno dodat, že tak učinila po předlouhém vyjednávání s francouzskými orgány, kdy dokonce vydala dvě odůvodněná stanoviska, než k této žalobě přistoupila. Generální advokát Geelhoed ve svém stanovisku z 29. dubna 2004 navrhl k postihu jednání Francie uložit nejen penále, ale současně i paušální částku.

V dosavadních případech aplikace článku 228 SES Soudní dvůr ještě tímto způsobem nikdy nerozhodl, sama Komise ve své žalobě navrhla uložení jen penále, nikoliv i paušální částky. Soudní dvůr proto usnesením z 16. června obnovil ústní část řízení. V něm měly být vyjasněny dvě otázky: zda je Soudní dvůr návrhem Komise vázán nebo zda může uložit postih členskému státu zcela podle svého uvážení, a zda Soudní dvůr může obě sankce ukládat současně.

Shrnutí vyjádření, průběh jednání před Soudním dvorem

(1) Kromě ČR se z nových členských států jednání zúčastnilo Polsko, Maďarsko a Kypr. Pro všechny nové členské státy to byla vůbec první účast na jednání před Soudním dvorem. Soudní dvůr projednával případ ve složení velkého senátu, šlo tedy skutečně o důležitý případ. I proto se jednání účastnily všechny „staré“ členské státy kromě Švédska a Lucemburska.

(2) ČR spolu s Finskem a Polskem tvrdila, že Soudní dvůr žalobním návrhem Komise vázán není. Na druhou otázku navrhovala ČR zápornou odpověď, tedy že sankce uložit současně možné není. Na rozdíl od většiny států nezvolila jazykovou metodu výkladu, ale opírala se o argumentaci teleologickou, kdy využila k podpoře i znění Smlouvy o ústavě pro Evropu, která režim řízení podle čl. 228 SES mírně

⁷ Řízení podle čl. 226 SES, „infringement procedure“.

⁸ Rozsudku ve věci C-64/88 *Komise v. Francie* [1991] ECR I-2727.

upravuje.⁹ Kromě Spojeného království, Dánska, Finska a Nizozemska všechny zúčastněné státy vylučovaly možnost uložit obě sankce současně.

(3) Generální advokát na svém názoru setrval a jeho druhé stanovisko ve věci, jež bylo vyhlášeno 18. listopadu, vyznívá stejně jako prvé. Definitivní rozuzlení přinese až rozsudek Soudní dvora.

Posudek 1/03 Lugano

Fakta případu

Posudek se týká rozsahu pravomocí Evropských společenství k uzavření revidované Luganské úmluvy o pravomoci a výkonu rozsudků v občanských a obchodních věcech,¹⁰ konkrétně toho, zda má být úmluva uzavřena jako smlouva smíšená, což je i stanovisko ČR, nebo jako smlouva výlučně v pravomoci Společenství. Zamýšlená revize Luganské úmluvy reaguje na skutečnost, že mezi členskými státy EU kromě Dánska byla nahrazena Bruselská úmluva o pravomoci a výkonu rozsudků v občanských a obchodních věcech, která odpovídala původní Úmluvě luganské,¹¹ tzv. „Nařízením Brusel I“.¹²

Shrnutí vyjádření, průběh jednání před Soudním dvorem

(1) Pro Českou republiku byla účast na jednání jedinou možností, jak do případu vstoupit, neboť písemná část řízení proběhla ještě před vstupem ČR do EU. Samotný Soudní dvůr přikládá případu velikou váhu o čemž svědčí fakt, že jej projednává ve složení pléna.¹³ Nové členské státy byly vyzvány, aby v případě, že do řízení vstoupí, zaměřily svoji pozornost na Soudním dvorem vymezené otázky. Ty již reflektovaly argumenty vznesené členskými státy v písemné části řízení.

(2) ČR této možnosti využila s tím, že jednoznačně argumentovala ve prospěch smíšeného charakteru úmluvy. Z nových členských států bylo jednání přítomno ještě Polsko. Pouze Francie a Itálie souhlasily se stanoviskem Komise, že má Společenství k uzavření úmluvy výlučnou pravomoc.

(3) Z pohledu České republiky je podmínka „nutnosti k řádnému fungování vnitřního trhu“ zásadní pro vymezení pravomoci Společenství. Pro otázku určení vnější pravomoci Společenství je možné a podle názoru České republiky žádoucí

⁹ Srov. zejm. čl. III-361 a III-362.

¹⁰ OJ 1988 L 319/9.

Konsolidovaná verze v OJ 1998 L 27/1, dále jen „Bruselská úmluva“.

¹² Nařízení Rady (ES) č. 44/2001, OJ 2001 L 12/1.

¹³ Srov. čl. 44 odst. 3, 3 alinea Jednacího řádu Soudního dvora (OJ 1991 L 176/7 v platném znění – naposledy OJ 2004 L 132/2): „Soudní dvůr zasedá v plénu, pokud rozhoduje podle čl. 16 čtvrtého pododstavce statutu. Může přidělit věc plénu, jestliže podle čl. 16 pátého pododstavce statutu usoudí, že dotyčná věc má mimořádný význam.“

rozlišovat mezi oblastí soudní příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí. členský stát může v těchto oblastech sjednat dvoustrannou smlouvu upravující vztahy se třetím státem, pokud tato nebude v rozporu s úpravou provedenou nařízením (ES) č. 44/2001. členským státům nic nebrání v tom, aby do těchto smluv přejímaly znění komunitárních pravidel, které uzavírají v oblastech, kde Společenství nemá vnější pravomoc. Tento fakt nemůže zakládat výlučnou pravomoc Společenství.

C-484/03 Bond House, C-354/03 Optigen a C-355/03 Fulcrum Electronics

Fakta případu

Jádrem sporu je postup britských daňových úřadů, které odmítly vrátit třem britským společnostem daň z přidané hodnoty podle Šesté směrnice o DPH. Podle názoru britských daňových úřadů ovšem uvedeným společnostem vrácení DPH podle Šesté směrnice¹⁴ nenáleží, jelikož jimi provozovaná činnost je součástí tzv. kolotočových podvodů (opakovaný nákup a prodej zboží mezi podnikateli v různých členských státech bez úmyslu prodat zboží konečnému spotřebiteli), které představují zneužití systému, upraveného v uvedené směrnici.

Shrnutí vyjádření, průběh jednání před Soudním dvorem

(1) Kromě ČR se ústního jednání za členské státy zúčastnili zástupci Velké Británie a Dánska, kteří vystoupili, stejně jako ČR, s argumenty na podporu takového výkladu Šesté směrnice o DPH, podle kterého nevzniká společnostem činným v rámci kolotočových podvodů nárok na vrácení DPH. Ústního jednání se dále zúčastnili zástupci tří dotčených společností, kteří vystoupili s argumenty v jejich prospěch.

(2) Podle názoru ČR nelze sporné transakce dotčených společností kvalifikovat jako transakce dle režimu komunitární úpravy daně z přidané hodnoty na základě znaků, jak jsou vymezeny Šestou směrnicí o DPH. Zejména nelze jednání společností považovat za hospodářskou činnost ve smyslu čl. 4 odst. 2 Šesté směrnice, a to z toho důvodu, že toto jednání je v rozporu s principem tzv. fiskální neutrality, který představuje proces vybírání DPH jako komplexní řetěz jednotlivých článků odvádějících daň finanční správě spolu s uplatňováním odpovídajících odpočtů a to až po konečného spotřebitele, kdy je výběr daně skutečně ukončen.

¹⁴ Směrnice 77/388/EHS o harmonizaci právních předpisů členských států týkajících se daní z obrátu - Společný systém daně z přidané hodnoty: jednotný základ daně, OJ 1977 L145/1.

(3) Zároveň tyto transakce porušují podle názoru ČR principy poctivé hospodářské soutěže, uvedené v preambuli Šesté směrnice, neboť jednoznačně zvýhodňují část soutěžitelů. To jasně vyplývá ze skutečností zjištěných v řízení před národním soudem, neboť obrat a zisk společností účastnících se podvodných řetězců je zjevně nepřiměřený reálným ekonomickým podmínkám, tzn. že za obvyklých okolností řádně fungujícího trhu by nemohlo být dosaženo řádově srovnatelného obratu, ani nepřiměřeně vysokých zisků.

(4) K otázce možného porušení principu proporcionality a právní jistoty vládní zmocněnec v ústním jednání uvedl, že dle názoru ČR nebyly tyto principy porušeny, neboť individuální potřeby jednotlivce (v tomto případě obchodních společností) jednotlivce je potřeba posuzovat v tomto případě ve vztahu k veřejnému zájmu na řádném fungování harmonizovaného systému DPH, který je nezbytným předpokladem pro splnění jednoho ze základních cílů Společenství, kterým je vytvoření a řádné fungování vnitřního trhu. Dle názoru ČR tento veřejný zájem v tomto konkrétním případě převáží, obdobně jako Soud konstatoval ve věci C-112/2000 *Schmidberger*¹⁵.

¹⁵ [2003] ECR I-5659